

44. Budapest, III. Kékfestő köz 18.

(KÖH 80941)

Ró

2012. július 5-én gépi erővel megkezdődött az ingatlanon (hrs. 20247/1) egy családi ház kivitelezése, amelyet régészeti szakfelügyelet kíséretében nyomon követtünk. A sávalapok kiásása előtt a DNY irányban lejtő terület teljes felületét gépi erővel egy szintre hozták, ami nagyrészt a sárgás színű agyagos altalajt (SE-2) hozta a felszínre, a keskeny kb. 0,3–05 m vastag humuszos réteg alatt (SE-1). Ennek során minimális római kori kerámia került elő, valamint egy mintegy 1 m átmérőjű, vörösre égett ovális folt, ami egy elpusztult kemence helyét jelezhetette (SE-3). Mellette egy nagyon sekélyen megmaradt ovális beásás (SE-4) paticsos-faszenes betöltéséből (SE-5) szürke, behúzott peremű tányér töredékei kerültek elő. A szakfelügyeletet Havas Zoltán végezte.

2012. július 9-én ledokumentáltuk a tűzhelyet és környékét, valamint megfigyeltük a sávalapok kiásást, amelyben régészeti jelenség nem került elő. A terület fémkeresős átvizsgálása során egy apró, 4. századi *folist* találtunk.

LASSANYI GÁBOR

45. Budapest, III.

Királynéi vár (Pacsirtamező u. – Serfőző u. sarok, Szent Flórián szobor)

(KÖH 55868)

Ró?

A III. kerület önkormányzatának megbízásából, 2012. március 30. és április 5. között 4 napos régészeti megfigyelést végeztem a Szent Flórián szobor (hrs. 1949) alapozási munkáinak megkezdése előtt.

Kábelek és vezetékek feltérképezéséhez több kisebb szondát jelöltek ki, bennük újkori feltöltési réteg mutatkozott. Ezt követően a szobor alapozásának helyén 1 m mélységig termelték ki a földet. 40–50 cm mélységben ÉK–DNY-i irányú törtköves falazat került elő. A szelvény K-i szélénél talán kváder köpenyezés figyelhető meg a fal megmaradt részének tetején. A fal 60 cm széles, nagyobb kövekből épült, megfigyelhető azonban egy-egy téglator is benne. Teljes mértékben az újkori feltöltés veszi körbe, illetve rázuhanva is újkori törmelék található. ÉNy-i végén újkori vezeték húzódik közvetlenül a fal fölött, valószínűleg ekkor (is) bonthattak vissza a falból. A körülötte lévő újkori rétegből is kerültek elő a fal nagy méretű köveinek darabjai. A fal párhuzamosan húzódik a középkori királynéi vár ismert kiterjedésével, de összefüggés köztük egyelőre nem látható. A fal tetejéről közvetlenül néhány római kerámiatöredék került elő, emiatt feltételezhető, hogy római falazat részletét találtuk meg.

KISS VIRÁG

46. Budapest, V. Váci utca 54.

(KÖH 15617)

Á, Kk

2012. szeptember 5–15. között régészeti megfigyelést végeztünk az épület udvarán, ahol kivitelezési munka, pinceszint süllyesztés folyt. A gépi földmunka során, az udvar közepén, az újkori törmelékes szint alatt láthatóvá vált egy átégett, faszenes, paticsos réteg, továbbá gödörmaradványok és középkori kerámiatöredékek kerültek elő. Ezért a régészeti megfigyelést befe-

jeztük és az előírásnak megfelelően a kutatást megelőző feltárásként folytattuk 2012. szeptember 17. és október 26. között. A régészeti kutatás a területen folyó kivitelezési munkákkal, a pinceszint kiemeléssel párhuzamosan folyt.

Az udvar K-i, Váci utca felőli oldalán egy középkori üveggyártó műhely rendkívül töredékes maradványa került a felszínre. Sikertelenül beazonosítani az olvasztókemencét, ahonnan üvegolvadékok kerültek elő. Középen volt feltehetően az üveggyártó kemence, amelynek alsó, kövel bélelt tűzterét a körülötte lévő cölöplyukakkal, továbbá a felette lévő, erősen átégett, paticsos, faszenes második szint maradványát tártuk fel. Mellette egy kövel és agyaggal bélelt kerek gödörben a műhely hűtőkemencéjét azonosítottuk. A műhely betöltéséből üveg- és 13. századi kerámiatöredékek, vasmaradványok kerültek elő.

A műhelytől K-re egy 130×190 cm nagyságú, fával bélelt gödört tártunk fel, amelynek a betöltéséből nagyszámú 15–16. századi edénytöredék, továbbá üvegtöredékek és állatcsontmaradványok kerültek a felszínre.

ZÁDOR JUDIT

47. Budapest, XXII.

Budafoki új lakótelep a vasút mentén (KÖH 78627)

B?

A Budapest–Tárnok vasútvonal felújításához kapcsolódóan Budapest XI. kerületében, Albertfalván, a Duna utca körzetében is megelőző feltárást kellett végeznünk a projekt 1. sz. lelőhelyén. A vasúti sínek K-i oldalán (72+00 és 84+00 vasúti szelvényszámok között) 2011. december 19. és 2012. január 6. között végeztük a feltárást.

A mélyebben fekvő É-i területsávban, a 79 és 82 vasúti szelvényszámok között összesen 9 kutatóárokkal tisztáztuk az újkori bolygatás mértékét. Ennek alapján megállapítható volt, hogy a vasúti töltés építése során teljes mértékben megsemmisült a lelőhely ezen része. A magasabban fekvő D-i területsávban azonban sikerült 5 régészeti objektumot; gödörobjektumokat és egy árokindítást dokumentálnunk, amelyek kevés őskori, talán kora bronzkori cseréptöredékeket és kagylóléhejakat tartalmaztak. Az ép lelőhelyrész önálló kultúrréteggel rendelkezett, amely felett újkori humuszos réteg húzódtott.

BESZÉDES JÓZSEF

48. Budapest, XXII.

Budatétény, Növény utca (KÖH 33364)

U, A, Kö

A Budapest–Tárnok vasútvonal felújítása érintette Budafok Háros nevű településrészét is, ahonnan több régészeti lelőhely (avar temető, középkori Csút település) is ismert. A vasúti sínek É-i oldalán 2011. december 15. és 2012. január 9. között végeztük el a feltárást a Budafok-Háros 4/1. lelőhelyen. A 118+00 és 121+00-es vasúti szelvényszámok között, a csaknem 300 m hosszú és átlagosan 3 m széles területen megnyitott munkaterületen avar kori árkok, árokrendszerek és néhány gödörobjektum kerültek elő. Ezek a jelenségek az M0 autópálya Növény utcai csomópontja területén 2010-ben végzett feltárást során előkerült

késő avar telep részeként határozhatók meg.¹⁵ A terület kultúrrétegei K, ÉK felé erősen lejtettek; az M0 felüljárója alatti részen (115+50 hm-nél) már 215 cm mélységben jelentkezett a sárga altalaj. Tekintettel arra, hogy a kivitelezői földmunka ezt a mélységet már nem érintette, a felületi kutatásra itt (a 112+00 és 118+00-es vasúti szelvények között) már nem volt lehetőségünk, csupán szondaárkokat tudtunk nyitni és azokat dokumentáltuk. A kultúrréteget ezen a szakaszon csaknem 150 cm vastag újkori feltöltés fedi. A középkorhoz objektumot nem, csupán néhány szörványleletet tudtunk kötni.

A vasútvonal felújítása során megelőző feltárást végeztünk Budatétény területén, a Növény utcától K-re, a vasúti pálya É-i oldalán, a 121+00 és 123+00-es vasúti szelvények közötti szakaszon (4/2. lelőhely), 2011 decemberében. A kutatás során összesen a mintegy 200 m hosszán és 4 m szélességben megnyitott felületen – hasonlóan a szomszédos 4/1. lelőhelyhez – avar kori árkok és árokrendszerek kerültek elő kevés leletanyaggal. Ezek a jelenségek szintén az M0 autópálya Növény utcai csomópontja területén 2010-ben végzett feltárás során előkerült késő avar telep részeként határozhatók meg. A fentiekön kívül előkerült néhány sekélyebb gödörobjektum is, amelyeket a betöltésükből származó kerámiaanyag alapján középkorinak határozhatunk meg.

A vasútvonal felújításához kapcsolódóan Budapest XXII. kerületében a Növény utca körzetében megelőző feltárást végeztünk 2011. december 15. és 2012. február 28. között. A munkaterületünk a vasúti pálya É-i szélén mintegy 100 m hosszán és átlagosan 4 m szélességben a 123 és 133 vasúti szelvények között húzódott (4/5. lelőhely). A feltárás során középkori, népvándorlás kori és a neolitik korszakból kerültek elő régészeti leletek, telepobjektumok.

A neolitik korszakból csupán néhány gödörobjektum került kibontásra gyér leletanyaggal. A népvándorlás időszakából (avar korszak) árkok, árokrendszerek és hozzájuk kapcsolódó kemencék, tűzhelyek, valamint néhány gödörobjektum került elő. Ezek a jelenségek is az M0 autópálya Növény utcai csomópontja területén 2010-ben végzett feltárás során előkerült késő avar telep részeként határozhatók meg. A középkort csupán rétegek képviselték, objektumot ehhez a korszakhoz nem tudtunk kötni.

BESZÉDES JÓZSEF

49. Budapest, XXII.

Hugonnay Vilma (korábban Kancsó) utca (KÖH 78539)

R, Ró, Ú

A Budapest–Tárnok vasútvonal felújításához kapcsolódóan Budapest XXII. kerületében, a nagytétényi kastély szomszédságában és a Pohár utcában is feltárást kellett végeznünk 2012. január 11. és 2012. március 28. között. A területről korábban őskori, római kori és középkori lelőhelyeket ismertünk. Munkaterületünk a vasúti pálya É-i és D-i oldalán a 146 és 157-os vasúti szelvények között húzódott (6. lelőhely). A vasúti pálya mentén, a 148 és 157-os vasúti szelvények között, a kijelölt beavatkozási határon belül mintegy 26 kutatóárok kimérésére

volt lehetőségünk. Közülük egyikből sem került elő régészeti réteg, vagy lelet, ami egyértelműen azzal magyarázható, hogy a vasúti töltés építésekor a vasúti pálya melletti területsávot teljesen kimarkolták. Az újkori bolygatás néhol a 2 m-es mélységet is elérte.

Szerencsésebb szituáció mutatkozott a Pohár utcánál (146-os vasúti szelvény), ahol egy tervezett vasúti aluljáróhoz kapcsolódóan kellett megelőző feltárást végeznünk. A vasúti pályára merőleges, mintegy 220 m² kiterjedésű munkaterületünkön, egyes helyeken már 40 cm-es mélységből előkerültek a régészeti jelenségek. Ezek egy része kőfalmaradvány volt, amely a 18. század közepén, barokk stílusban épült Száraz-Rudnyánszky-kastély parkjának É-i kerítésfalához, valamint különféle gazdasági épületeihez tartoztak. Mélyebb rétegekből Campona római kori *auxiliáris vicus*ának néhány elszórtan jelentkező kisebb gödörobjektumát tárhattuk fel, amelyekből gyér leletanyag került elő. Jóval sűrűbb volt a kutatott terület őskori beépítettségé. Főként a késő rézkori badeni kultúra gödörobjektumait dokumentálhattuk gazdag kerámiaanyaggal. Külön kiemelendő ebből a korszakból egy párhuzamosan kannelurázott osztógömbgel ellátott, nagy méretű kétosztatú tál töredéke.

BESZÉDES JÓZSEF

50. Budapest, XXII.

Kulturális Központ (Művelődési ház),

Nagy-tétényi út 274–276.

(KÖH 85791)

Ró, Kk

Nagy-tétény központjának 2012-ben megkezdett rehabilitációja során több olyan építkezés, épületátalakítás történt, amelyek valamilyen szintű régészeti beavatkozással jártak a régészetileg védett területen. Közülük a legnagyobb földmunkával érintett területet a Nagy-tétényi út 274–276. sz. alatti telek jelentette, ahol a lebontott tétényi mozi helyén és annak közvetlen közelében egy új, mélygarázzsal ellátott művelődési ház (Kulturális Központ) építését tervezték. A mintegy 850 m² telken 2012. november 7. és december 6. között végeztük el a megelőző régészeti feltárást. Ennek során a korábbi régészeti jelenségeket jelentősen roncsoló újkori objektumokon, falakon kívül főként középkori (14–16. századi) és római kori (2–4. századi) rétegek és telepobjektumok kerültek elő. A római emlékek Campona segédcsoport tábortól övező civil településhez (*auxiliáris vicus*hoz), a középkori objektumok pedig Tétény faluhoz, később mezővároshoz tartoztak. Őskori objektumok és leletek nem kerültek elő, noha a Pohár utcai késő rézkori, badeni kultúra lelőhelye munkaterületünkől alig 150 m-re húzódik.

A középkorra voltak keltezhetőek az agyaggal megkötött, mészkőből rakott keskenyebb falú épületek, amelyeknek ÉK–DNy irányú kisebb falszakaszai maradtak csak meg. A középkori építkezések mellett a korban gyakoriak voltak a fából emelt épületek is, amelyek lenyomatait cölöplyukak formájában sikerült dokumentálni. A fából történt építkezések következtében gyakori tűzvésznyomai ugyancsak kimutathatóak voltak pusztulási rétegek formájában. A 14–15. századra volt keltezhető egy nagyobb, félig földbemélyített veremház, amelynek felmenő falai agyagba rakott mészkövekből készültek. A veremház visszatöltött földjéből vassarló, vas övcsat és piros festésű középkori kerámia került elő.

Munkaterületünkön a római kort csak kevés objektum, főként nagyobb kiterjedésű anyaggyerő gödrök képviselték,

15 RKM 2010, 198–199.; Szilas Gábor, M. Virág Zsuzsanna, Beszédes József: Középső újkori, késő avar teleptyomok és a limesút részlete az M0 autótút Budatétény-Növény utcai csomópontjának feltárásán. *Aquincumi Füzetek* 17 (2011) 87–111.)